

vit, et opera manuum ejus sunt caeli; deinde quomodo portare potuisset omnia verbo virtutis suae, qui non omnia creavit? 3. quia ipsimet biblici rationalistae ejusmodi commentum rejiciunt (a).

Ad 5. N. Sed vocat splendorem gloriae, et figuram substantiae Patris, non Dei. Ejusmodi autem voces nihil aliud exprimunt, quam nominis filii explanationem. Necesse est enim ut Filius coaeternus sit et consubstantialis Patri. Utrumque autem his verbis mirifice adstruitur. Nam splendor ejusdem naturae et gloriae est, et aequae aeternus ac lumen a quo emanat; figura vero; seu ut gr. dicitur, *character substantiae* Filium ipsum designat in quo, tanquam in sigillo tota Patris impressa est substantia; ita ut sit perfectissima imago Patris. Haec autem ut necessaria sunt ad veri filii notionem, ita omnino abhorrent a rei create natura et conditione (b).

Quod si Coloss. I. 15. Paulus Christum dicit *imaginem Dei invisibilis*, vocat etiam *primogenitum omnis creaturae*, quatenus nempe, ut subdit, V. 16. et seqq.: « In ipso condita sunt universa, in caelis et in terra, visibilia et invisibilia . . . , omnia per ipsum et in ipso creata sunt. Et ipse est ante omnes, et omnia in ipso constant. » Quibus verbis evidenter adstruit eandem in filio naturam ac in Deo summo, ac propterea patet nomen Dei usurpari hic ab Apostolo in sensu quo illud tribuit Patri a quo Filius sola generatione distinguitur. Ruit propterea Crellii cavillatio (c).

## CAPUT II.

## De natura Christi humana.

Qui humanam Christi naturam impugnarunt anteriores his sunt qui ejusdem divinitatem sunt inficiati (d), indignum Deo esse autumantes eum adeo sese demittere ut infirmam et imbecillam naturam nostram sibi copulaverit. Non una tamen eademque ratione veteres illi haeretici in hoc articulo a veritatis tramite deflexerunt. Alii siquidem circa Christi carnem, alii circa animam aut circa utriusque originem et proprietates gravissimos errores sectati sunt.

Qui adversus Christi carnem ejusque originem insurrexerunt communi *docetarum* (e) nomine sunt nuncupati. Ex his docetis alii veritatem ipsam carnis impugnarunt *phantasma* verae carni substituentes, alii *qualitates carnis proprias* tantum ei detraxerunt (f). Do-

(a) Cf. Rosenmüller in h. l.

(b) Cf. Maran, l. c. cap. X. §. 2.

(c) Reliquas difficultates saltem praecipuas cf. in tract. de Trinit. n. 45. seqq. tum n. 166. seqq. ubi de trinitate personarum, ac de Verbi divinitate egimus. Cf. etiam Petav. de Incarnat. lib. XVI. capp. I-V. necnon de Trinit. toto libro III. adversus Crellium.

(d) S. Joannes Evangelista hos refellendos praecipue sibi assumpsit in duabus prioribus suis epistolis. S. Irenaeus ejusmodi haeresin repetit a Simone mago. Cf. lib. I. Cont. haer. c. XII. seqq. ed. Mass. Cf. etiam l. V. c. XVIII.

(e) Sic dicti a *doctores* videtur. *speciem praefero*.

(f) Quod jam adnotaverat Tertull. de Resurr. carn. c. II. « In ipsa prius carne ejus (Christi) erraverunt, aut *multae veritatis* contententes eam; secundum

*celismus* communis fuit omnibus gnosticorum familiis, qui pariter errarunt tum circa carnis Christi naturam aut qualitatem, tum circa ejus originem; nam Christo hi tribuebant carnem, seu corpus aethereum e sideribus et superioribus mundi substantiis desumptum quod transit per Mariam ut aqua per fistulam aut tubum. Itaque solam corporis aut carnis speciem Christo tribuerunt *phantasiadocetae*, *phantasiastae*, *manichaei*, *priscillianistae*; corpus caeleste per Mariam editum commentum sunt Bardesanes, Basilides, Apelles, Pauliciani (a). Recentiori aetate anabaptistae, quakeri, Borigonia, Poirétus alique fere cum gnosticis insanierunt nescio quid caeleste Christi corpori tribuentes (b).

Alii vero haeretici contrarium iter arripientes Christo vel solam carnem sine anima dederunt ut arianorum plerique; alii animam sed ratione seu mente earentem Verbum assumpsisse autumant ut Apollinaris ejusque assectae, de quibus merito scribebat S. Augustinus: « Videte absurditatem et insaniam non ferendam. Animam irrationalem eum habere voluerunt, rationalem negaverunt; dederunt ei animam pecoris, subtraxerunt hominis (c). » Huic alios errores postea apollinaristae adtexerunt (d).

Rursum circa humanam Christi naturam, seu potius ejus originem a vero describere haeretici illi qui Jesum ex Josepho progenitum fuisse contenderunt, adeoque ceterorum hominum more ex Maria progressum. Sic Cerinthus, Carpocrates, ebionitae eorumque sectae. Hoc commentum e suis cineribus excusserunt ac denuo instaurarunt rationalistae, qui Christi nativitatem ex Virgine pro mytho sacro habent ex Judaeorum opinionibus quibusdam et prophetarum oraculi aevi sequiore demum composito, aut ex eventis quibusdam miraculorum speciem praese ferentibus exorto (e).

Cum vero permolestum sit singillatim recensitas

Marcionem et Basilidem; aut *propriae qualitatis*, secundum haereses Valentini, et Apellem. »

(a) Cf. Petav. de Incarn. lib. I. c. IV, ubi omnium istorum haereses describit.

(b) De quibus Cotta ad Gerhardum Loc. theol. t. III p. 406. Diss. I. p. 15. seqq. IV. 17. seqq.

(c) Tract. XLVII. in Jo. n. 8. De apollinaristarum haeresi agit S. Epiph. haer. LXXVII. ed. Pet. ubi refert §. 25. ipsos dedisse quidem Christo *ψυχήν*, nempe *animam*, non autem *νοῦν*, id est *mentem*.

(d) Ex Epiphonio autem et ex Theodoro aliisque veteribus Petav. l. I. c. VI. apollinaristarum errores prosequitur. Attamen Nat. Alex. II. Eccl. sec. IV. c. III. ar. 14. si demas praecipuum errorem, quo Verbum in Christo vices animae supplevisse effutabat Apollinaris, reliquos errores non tam ipsius Apollinaris, quam ejus discipulorum fuisse contendit.

(e) Ita Wegsch. §. 125. Sic pariter De-Wette de Relig. et Theolog. p. 186. qui quod dicitur de Christo concepto de Spiritu S. et nato ex Virgine Maria exponit velut formulam symbolicam qua significetur religionem ex Deo esse, atque ut symbolum characteris divini Christi Jesu, cum ratio refugiat ab admittendo omnium hominum perfectissimo, nempe Jesu, realiter producto ope supernaturalis conceptionis diversae a communi ceterorum hominum. Paulus Comment. in IV. Evang. non aliud est, Christum ex Maria matre Virgine conceptum atque natum virtute Spiritus S.

haereses ac magna ex parte prorsus obsoletas refellere, duo nobis praestituimus generatim vindicanda. Alterum est integritas humanae naturae in Christo, ex quo tanquam generali principio velut totidem corollaria deducemus veritates singulas adversus singulares errores illius integritatem quoquomodo labefactantes; alterum vero est supernaturalis Christi conceptio, ex qua intemerata B. Mariae Virginitas salva consistit. Sit igitur

PROPOSITIO I. — *Verbum Divinum naturam humanam nobis consubstantialem assumpsit integram atque perfectam.*

De fide est, ut constat ex concilio chalcedon. definiente Christum « perfectum in humanitate, Deum verum et hominem verum eundem ex anima rationali et corpore, consubstantialem nobis eundem secundum humanitatem *per omnia similem nobis absque peccato* » (a); tum etiam ex symbolo Athanas. in quo Christus dicitur: « Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali, et humana carne subsistens. » Quem quidem fidei articulum ita evincimus.

Divinae litterae non modo sapissime Christum *hominem et filium hominis* appellant, verum etiam ea perpetuo ac constantissime eidem tribuunt, quae veritatem humanae naturae procul dubio demonstrant. Etenim de illius conceptione loquuntur, nativitate, genealogia, deque ejus universa mortalis vitae ratione, morte, sepultura atque resurrectione. Quae omnia profecto veri hominis sunt. Neque alia est sanctorum Patrum sententia, qui non solum veritatem catholicam confirmant adversus quoslibet ejusdem impugatores, sed praeterea argumenta congerunt ad eam constabiliendam, quam I. quidem ex eo probant, quod si alterutra pars humanitatis in Christo deesset, non esset verus homo; 2. ex fine incarnationis Deique consilio, qui voluit ut homo per hominem redimeretur; 3. ex eo quod mediator esse Christus debuit, adeoque verus homo verusque Deus, et utriusque consubstantialis; 4. denique ex eo quod totum et integrum hominem liberari oportuit, unde et assumi. Horum testimonia copiose profert et evoluit Petav. (b). Huic accedunt symbola, fidei professiones et conciliorum definitiones, quas vel exhibuimus, vel commemorabimus cum adversus nestorianos atque eutychanos unam Christi personam in duplici natura ostendimus. In eo igitur sacrae litterae cum divina traditione consentiunt, quod Verbum Divinum humanam naturam assumpsit nobis consubstantialem, integram atque perfectam.

Ex his vero ita generatim constitutis sequitur

quam quod haec, nempe Maria, se ad notitiam praebuisset juveni, qui se mentitus sit esse Angelum, promissione accepta, futurum, ut pariat Messiam. Sic ceteri passim rationalistae protestantes in Germania. Cf. Alber. op. cit. tom. I. prol. §. 14.

(a) Actione V. in collect. conc. Hard. t. II. coll. 455.

(b) De Incarn. l. V. c. XI. §. 7. seqq.

COROLLARIUM I. — *Christi caro est vera, solida et expressa, non autem ficta neque umbratilis neque apparens atque phantastica.*

Nisi enim ejusmodi carnem Verbum assumpsisset, Christus nullo modo vel esse vel dici posset consubstantialis nobis. Sane carnis suae veritatem luculentissima plane ratione comprobavit ipse Christus, cum Luc. XXIV. 39. discipulis suis dicebat: « Videte manus meas et pedes, quia ego ipse sum: palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere; » jam vero ut recte argumentabatur S. Augustinus: « Si phantasma fuit corpus Christi, sefellit Christus: et si sefellit, veritas non est. Est autem veritas Christus. Non igitur phantasma fuit corpus ejus » (a). Eidem jam praeverant in hoc argumento Irenaeus lib. III. c. XVIII et XX., Tertullianus lib. De carne Christi c. V., Epiphanius Haeres. LXXVII. n. 25. et alibi, alique Patres.

## DIFFICULTATES.

Obj. Scripturae excludunt veritatem carnis Christi. etenim I. affirmant non habuisse Christum nisi hominis et carnis similitudinem, aiente Apostolo Philipp. II. 7. « Semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo », ac Rom. VIII. 3. « Misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati. » Quod 2. congruit cum iis, quae idem Apostolus scribit I. Cor. XV. 50. « Caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt, » ideoque neque Christi caro: 3. quare sibi semper constans II. Cor. V. 16. scribit: « Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus; » respiciens scilicet ab absurdo illo errore in quem rudis adhuc in apostolatu incidere solent veram credendo Christi carnem. 4. Sane Verbum licet in V. T. vere apparuerit carne indutum, veram tamen carnem minime praese ferebat, quod de Angelis potiori jure affirmandum est, etsi omnia officia praestiterint hominis propria; 5. demum ratio ipsa clamat minime decere carnem immundam, corruptibilem, mortalem, plurimisque imperfectionibus scatentem divinam naturam consociari. Ergo.

R. N. A. Ad. I. prob. D. Affirmant Christum non habuisse nisi hominis et carnis similitudinem *speciei*, C. *natura* N. Apostolus igitur in priori textu nil aliud significat, nisi Christum speciem praese tulisse ceterorum hominum, neque in aliqua re quoad naturam a ceteris differre, prout contextus postulat, alioquin nec Deus fuisset. In altero textu similitudo refertur ad *carnem peccati*, non autem ad carnem absolute, adeo ut juxta Apostolum Christus habuerit quidem carnem corruptibilem et passibilem, ejusmodi nostra est, immaculatam tamen et a quavis peccati labe immunem.

A. 2. D. Prout caro et sanguis spiritui seu sancti-

(a) Lib. LXXXIII. QQ. Querst. XIV.

tati opponuntur, C. prout in se seu natura sua sunt N. Quod contextus pariter ostendit.

Ad 3. D. Id est affectu carnali ratione ejusdem communis originis ex Abraham, C. secus N. Alioquin non solum Christus sed omnes homines vera carne destituti essent (a).

Ad 4. D. Per apparitionem symbolicam, C. per apparitionem realem quoad externam speciem N. Nondum enim Verbum carnem nostram induerat. Atque hoc in hypothesi quod Verbum reipsa semper apparuerit.

Eadem ratione intelligenda sunt quae de apparitionibus Angelorum sub humana specie in scripturis referuntur, quod scripturae ipsae identidem monent ut Tob. XII. 18. De Christo vero non solum nullibi hoc declaratur, sed contrarium prorsus ubique scripturae testantur.

Ad 5. N. Nihil enim Deo immundum est in creaturis suis, atque indecens pro effusa sua in homines charitate (b).

COROLLARIUM II. — *Christi corpus non e caelo delapsum est, neque ex caelesti substantia consistens, sed est humanum atque ex Virgine matre susceptum.*

Etenim veteribus patriarchis promissus est Messias, nempe Jesus, nasciturus ex eorum semine, Abraham scilicet, Isaac et Jacob, postea vero David, ut suo loco ostendimus. Divinas porro has promissiones omnino fuisse completas evangelica testatur historia. Lucæ siquidem I. 31. dixit Angelus Mariae: « Ecce concipies in utero et paries filium. » Matthæus vero I. 4. seqq. cum tenuisset Christi genealogiam ab Abraham usque ad Joseph et Mariam addidit v. 25. « Peperit (Maria) Filium suum primogenitum. » Quare Apostolus Rom. 1. 5. de Christo loquens ait: « Qui factus est ei ex semine David secundum carnem » atque ad Gal. IV. 4. « Misit Deus Filium suum factum ex muliere. » Neque enim ex muliere factus dicit potuisset, nisi corpus ex ea suscepisset, prout patres omnes adversus valentinianos disputabant (c).

Atque hinc refelluntur pariter anabaptistæ illi ceterique protestantes superius recensiti affirmantes vel Christi corpus caeleste quid præsetulisse, vel caeleste saltem quiddam eidem adjectum. Certe neque divinae littere, neque patres caeleste hujusmodi corpus commemorant, imo vero rejiciunt: neque ad incarnationis sive mysterium sive œconomiam caelesti eo corpore opus erat, ut liberiores ejusmodi homines evulgarunt nova semper paradoxa ex sectæ principio sibi eudentes.

#### DIFFICULTATES.

Obj. Quanam carne aut corpore Christus præditus esset ipsemet non semel declarat; ac I. dum Jo. III. 6. affirmat: « Quod natum est ex carne caro est, quod natum est ex spiritu spiritus est: » repugnat porro dicere Christum carnem fuisse; 2. dum præterea clarius subdit ib. 13. « Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de caelo, Filius hominis, qui

(a) Cf. Estium in h. l.

(b) Cf. Tertull. et s. Epiph. II. c. 11.

(c) Cf. apud Petav. de incarn. lib. V. c. XI.

est in caelo. » Jam vero ipse non descendit de caelo in natura divina, quæ ubique est; ergo in natura assumpta, quæ pariter in caelum conscendit, de caelo igitur ipsam detulit. Hinc Jo. loquens de corpore seu carne sua sub panis metaphora inquit, VI. 41: « Ego sum panis vivus, qui de caelo descendi. » 5. Accurate propterea Angelus apud Matth. I. c. loquens de B. V. non dixit, V. 20: quod ex ea natum est, sed « quod in ea natum est, de Spiritu S. est, » quia Verbum non ex B. Virginis carne sibi carnem adscivit, sed secum e caelo detulit. 4. Nusquam propterea Christus B. Virginem matrem compellat, sed mulierem constanter vocat: 5. imo prorsus nullam terrenam matrem agnoscere velle professus est Matth. XII. 47. ubi cum quidam ei dixisset: « Ecce mater tua, et fratres tui » respondit illico Christus, V. 48: « Quæ est mater mea, et qui sunt fratres mei? » 6. Ex his mutuatus est Apostolus doctrinam suam dum I. Cor. XV. 47. diserte scribit de Christo quem cum Adam confert: « Primus homo de terra terrenus: secundus homo de caelo caelestis. » Ergo.

R. ad 1. D. Id est generatione carnali per oppositionem ad regenerationem spiritualem, quæ confertur per baptismum, de quo hic loquitur Christus, C. de carne per oppositionem ad spiritum seu substantiam spiritualem N. (a).

Ad 2. D. Ratione personæ divinæ et quidem effectu, C. ratione naturæ assumptæ ac motu locali N. Eodem sensu accipiendæ sunt quæ sub panis metaphora de se protulit Christus (b).

Ad 3. D. In ea et ex ea ut aperte dicitur Luc. I. 35. « Quod nascetur ex te Sanctum » et Galat. IV. 4. « factum ex muliere » C. in ea in sensu adversariorum N.

Ad 4. D. Prudenti œconomia cui supplerent evangelistæ sexcentis in locis matrem Jesu B. Virginem appellantes, C. ad insinuandum vere matrem suam non esse N. Sic: vocat mulierem in sensu exclusivo matris, N. in sensu inclusivo C. Sane, ceteris omissis Jo. XIX. 29., legitur: « cum vidisset Jesus matrem... dicit matri suæ: mulier ecce filius tuus. »

Ad 5. D. Praferendo spiritualem cognationem cognationi carnali, C. excludendo N. Patet ex contextu.

Ad 6. D. Caelestis ratione personæ divinæ, vel admirabilis ipsius conceptionis, vel caelestis planæ vitæ quam Christus duxit, C. ratione materiæ seu substantiæ qua coagmentatum fuit ipsius corpus N. Apostolus porro ibid. opponit hominem caelestem terreno seu terrena cupienti atque sapienti; fideles propterea hortatur, ut quoniam portaverunt imaginem terreni, caelestis jam exinde imaginem portare studeant, spiritualia nempe et caelestia cogitates et consecutantes (c).

(a) Cf. Maldonat. hic.

(b) Ibid.

(c) Cf. Bernard a Piconio in h. l.

COROLLARIUM III. — *Animam eamque rationis participem Verbum divinum assumpsit.*

Profecto, si anima ad humanæ naturæ essentiam spectat, eam Verbum divinum assumpsisse necesse est. Etenim « Non est homo perfectus, ut arguebat s. Augustinus, si vel anima carni, vel animæ ipsi mens humana defuerit. » (a) Propterea juxta veteres Patres 1. Verbum corpus mediante anima assumpsit: 2. id omne assumpsit quod reparavit ac sanavit, sanavit autem animam præcipue. Accedit, certissimum in sacris Litteris, Patribus ac fidei symbolis catholicum dogma esse, Christum post mortem ad inferos descendisse; jam vero nec corpore descendit quod in sepulchro depositum est, neque divinitate quæ utpote immensa ubique est; neque figurate de Christo id dictum esse admitti potest, cum ex communi Patrum et Ecclesiae sententia de vero et proprie dicto descensu ad inferos symbolum apostolicum loquatur: restat igitur ut anima Christum ad inferos descendisse credamus post mortem suam, quæ quidem mors sine anima nec est, nec intelligi potest (b).

Verum non minus evidens argumentum sacrae Litteræ suppeditant ad animam et quidem rationalem in Christo adstruendam in attributis seu proprietatibus et affectionibus quas eidem adscribunt. Etenim Christi humanam voluntatem et operationem commemorant, ut inferius ostendemus, animæ tristitiam, pavorem, metum atque doloris sensum, quæ sane omnia evidenter ostendant Dei verbum præter humanum corpus humanam sibi animam eamque rationis participem copulasse.

#### DIFFICULTATES.

Obj. Tum Scriptura tum recta ratio animam, eamque rationis participem Christum minime habuisse suadent. 1. Aperte enim Jo. I. 14. dicitur: « Et Verbum caro factum est. » Solam igitur carnem Verbum assumpsit: 2. idque merito: divinitas enim tum animæ tum mentis vires gerere poterat; 3. eo vel maxime quod « duo perfecta, ut aiebat Apollinarius, non capiebat Christus, » id est duas naturas perfectas in una persona, 4. alioquin quaternitas in Deo pro Trinitate constitueretur. His accedit necessario in mente humana carnales esse cogitationes, carnisque prudentiam quam reprobat Apostolus Rom. VIII. 6. Ergo.

R. N. A. Ad 1. prob. D. Id est homo, C. caro sine animam, N. Sic enim Patres unanimiter juxta perpetuum Ecclesiae sensum citata verba exposuerunt, qui plures præterea ejusmodi locutionis rationes afferunt (c). Sane voces carnis et animæ passim in Scripturis occurrunt ad totum hominem

(a) Ep. CLXXXVII. ad Dard. n. 4. ed. maur.

(b) Protestantes passim, quos secuti sunt jansenistæ, articulum de Christi descensu ad inferos, quoad animam scilicet, expungunt, et contra sensum totius antiquitatis et Ecclesiae universæ de corpore Christi sepultura articulum illum intelligunt, etsi huic violentæ expositioni obstat quod legitur I. Petr. III. 19. 20. Cf. Petav. lib. XIII. capp. XV. seqq.

(c) Cf. Petav. I. IV. c. II.

significandam. e. g. Gen. VI. 12: « Omnis caro corrupta erat viam suam. »

Ad 2. D. Ad vivendum et intelligendum, Tr. ad perfectum seu verum hominem constituendum, N.

Ad 3. D. Perfecta sub ratione personæ, C. naturarum, N. ut inferius ostendemus.

Ad 4. N. Neque enim humana natura peculiarem quandam constituit personam sed eam Verbum adscivit in unitate personæ divinæ, ut idoneo loco exponemus et vindicabimus. Sic negamus necessario inesse in humana mente carnales cogitationes, ut patet ex statu Adæ innocentis, in Christo vero mens regebatur a Verbi persona (a); id ipsum dicatur de prudentia carnali, ne diutius in ejusmodi nugis refellendis immoremur.

COROLLARIUM IV. — *Christus humanis affectibus, doloribus et corruptioni obnoxius fuit ex naturæ suæ conditione.*

Prior pars ad fidem spectat; altera vero, quæ nempe dicitur ex naturæ suæ conditione est tantum fidei proxima ut ex dicendis patebit. Ad priorem itaque partem quod attinet, de ejus veritate omnia fidei nostræ symbola nos dubitare non sinunt, quæ nobis exhibent Christum passum ac mortuum, ideoque ante suam resurrectionem passibilem ac corruptibilem. Sane hujus rei non obscura argumenta sacrae Litteræ suppeditant, quæ Christum testantur identidem esurientem, sitientem, flentem, ex itinere fatigatum, et præ doloris acerbitate clamantem. Quare Is. LIII. idem Christus appellatur vir dolorum et sciens infirmitatem, vulneratus, attritus, atque hæc quoad corpus. Quoad animam vero idipsum Christus expressit, cum Luc. XXII. 42. ait: « Pater, si vis, transfer a me calicem istum, ubi, V. 43, idem Evangelista subdit: « Apparuit illi Angelus de caelo confortans eum, et factus in agonia prolixius orabat, » quæ locum non haberent, nisi doloris magnitudinem atque acerbicatem persensisset; quod etiam ostenditur ex Matth. XXVI. 58. cum Christus discipulos suos alloquens dixit: « Tristis est anima mea usque ad mortem; » hinc reipsa « cepit pavere et tædere, » ut legitur Marc. XIV. 33.

De hoc fidei articulo nemo unquam catholicorum dubitavit; ast vero num ejusmodi affectiones Christus ex naturæ conditione seu insita naturæ humana infirmitate passus fuerit, num vero non naturaliter sed extraordinaria quadam lege, ac velut per miraculum eas sit expertus magna olim exiit contentio inter Philippum abbatem Bonæ Spei et Joannem quemdam monachum ac præpositum ætate S. Bernardi. Partem negantem suscepit Philippus, qui acriter contendit Christi carnem, quia sine peccato concepta fuerat, nullis pœnis obstructam et obligatam fuisse, adeoque nihil naturaliter pati potuisse. Contra vero Joannes præpositus et Christum assererat necessitate naturali, sed sponte tamen adscita et voluntaria omnia pertulisse. Hæc posterior sententia

(a) Vid. Pet. I. V. c. XIII. § 6.

communis evasit, cui adstipulantur satis aperte Scripturæ atque Ecclesiæ Patres. Apostolus enim Hebr. II. 17. affirmat Christum debuisse « per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, et fidelis pontifex ad Deum, ut reprobaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et tentatus, potens est et eis, qui tentantur, auxiliari; » tum c. IV. 15: « Non enim, inquit, habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. » Quæ inepte ad solatium nostrum dicta viderentur, si quæ Christus passus est, non humano more modoque suscepisset, quod magis confirmatur ex argumento quod idem Apostolus instituit ib. V. 2. seqq. Patres vero in eo pariter omnes consentiunt (a), etsi fateantur, quod et a nobis constitutum est, hæc omnia in Christi humanitate ad nutum divinitatis tanquam moderatricis administrata esse, ac propterea non invite sed libere nostri causa Christum passiones pertulisse (b).

(a) Cf. apud Petav. l. X. c. IV. § 5. seqq.

(b) Coronidis gratia hic juvat accuratam animadversionem afferre quam Boetius circa finem libri *De duabus naturis et una persona Christi* instituit, quæque non modice confert tum ad eutychniorum commenta diluenda, tum ad hæc questionem quam excutimus explanandam. Etenim si dicatur Christus carnem habuisse qualem Adam habuit post peccatum, inferabant eutychniani peccato eam obnoxiam fuisse; sin autem ejusmodi carnem suscepit qualis ante lapsum illius extitit, concludebant neque pati neque mori potuisse.

Boetius igitur tres status distinguit in Adam, duos extremos et alterum inter illos medium. Primus status est « ante delictum, in quo tametsi ab eo mors aberat, nec adhuc ullo se delicto polluerat, poterat tamen in eo voluntas esse peccandi. » Secundus status est « in quem mutari potuisset, si si miter in Dei præceptis manere voluisset. » Tunc enim id addendum foret, ut non modo non peccaret, aut peccare vellet, sed ne posset quidem aut peccare aut velle delinquere. Tertius status est post delictum, « in quo mors illum necessario subsecuta est, et peccatum ipsum, voluntasque peccati. » Horum statuum extremi duo sunt secundus et tertius; etenim in secundo, qui tantum fuit possibilis, adfuisse *impeccantia*; in tertio peccatum, et peccandi voluntas. Primus autem est medius inter hos extremos, in quo adfuit possibilitas peccandi et moriendi. Ex his igitur statibus singulis propria quiddam Christum assumpsisse Boetius observat. « Nam quod mortale corpus assumpsit, ut mortem a genere humano fugaret, in eo statu ponendum est, qui post Adæ prævaricationem pœnaliter inflictus est (ac tertius est ex recensitis). Quod vero non fuit in eo voluntas ulla peccati, ex eo sumptum est statu, qui esse potuisset, nisi voluntatem insidiantis fraudibus applicasset (qui secundus est status). » Restat igitur medius status, qui primus est positus, « ille scilicet, qui eo tempore fuit, cum nec mors aderat, et adesse poterat delinquendi voluntas. In hoc igitur Adam talis fuit, ut manducaret ac biberet, ut accepta digereret, ut laboraret in somnum, et alia, quæ ei non defecerunt (al. defuerunt). Humana quidem, sed concessa, et quæ nullam pœnam mortis inferrent; quæ omnia habuisse Christum, dubium non est. Nam et manducavit, et bibit, et humani corporis officio functus est. Neque enim tanta indigentia in Adam fuisse credenda est, ut nisi manducasset, vivere non potuisset. Sed si ex omni quidem ligno escam sumeret, semper vivere potuisset, hisque (forte sic-

1. Obj. Patres passim docent Christum nullo unquam dolore atque tristitia affectum fuisse; 1. tum quia passiones affectionesque ejusmodi Deo indignas censebant, tum quia imperfectionem redolere atque arguere arbitrabantur. 2. Insignis inter cetera est locus Hilarii Pictaviensis l. X. de Trinit. n. 23. ubi aperte negat quidpiam pœnæ aut doloris Christi corpus pertulisse scribens: « In quo (Christo) quamvis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio elevaret, afferrent quidem hæc impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent: ut telum aliquod aut aquam perforans, aut ignem compungens, aut aera vulnerans . . . passis quidem est Dominus Jesus Christus, dum caditur, dum suspenditur, dum crucifigitur, dum moritur, sed in corpus Domini irruens passio, nec non fuit passio, nec tamen naturam passionis exeruit: dum et pœnali ministerio illa desævit, et virtus corporis sine sensu pœnæ vim pœnæ in se desævientis excepit. » Qui præterea addit nullum metum aut mortis dolorem sensisse; in quo conveniunt etiam aliqui Patres, qui negant Christum de impendente morte contristatum fuisse, aut perturbatum. Ergo.

R. Ad 1. D. In natura divina, C. in humana, subd. passiones quæ ex humana nature vitio, vel ex prava hominis voluntate procedunt, C. quæ sunt innoxie congenitæque ipsi nature, N. Illas porro a Christo Patres excludunt, non istas, quæ Deo indignæ censerent amplius non debent ex quo humanam naturam induere Deus dignatus est, nullamque arguant imperfectionem (a).

Ad 2. D. Et s. Hilarius, prout patet ex ipsius scopo, loquitur de divina Christi natura, C. de humana, subd. quasi vere ab ea omnem dolorem et infirmitatem abigit, N. ut ostendat Christi passiones et infirmitates voluntarias esse ejusque imperio dominique subiectas ac temperatas, C. Etenim ipse lib. I. de Trin. n. 52. declarat se sibi decimum instituisse adversus hæreticos, « qui divinæ professionis naturæque immemores, ad impietatis suæ argumentum dispensationis gesta dictaque tenerunt, » seu, ut planius loquitur lib. IX. n. 5. qui « quæ ab eo (Christo) secundum hominem dicta sunt, dicta esse secundum naturæ divinæ infirmitatem mentiantur. » Hos igitur refellit ostendens passiones non ad divinam sed ad humanam Christi naturam esse referendas. Ostendit præterea S. Hilarius, Christi infirmitates a nostris quadruplici ratione differre. Nostræ enim sunt, actæ,

quæ non mori. Idcirco paradisi fructibus indigentiam explebat. Quam indigentiam fuisse in Christo, nullus ignorat; sed potestate, non necessitate.

(a) Humanarum enim passionum duæ sunt species: quædam naturales sunt, et vitii expertes; ut sunt fames, sitis, lassitudo, ac cæteræ ejusmodi. Aliæ macula quadam turpitudinis infectæ, ut est concupiscentiæ morbus, et quæ proprie passionum vocabulo censentur. His caruit Christus, ast priores, quamdiu vixit, habuit, ut Patres omnes graeci atque latini unanimiter tradunt. Cf. Petav. lib. VIII. et IX.

promerita, in nos dominantur, nec quidquam in nobis est quod non eis subiaceat; contra vero ex s. Hilario infirmitates in Christo fuerunt voluntariæ, propter nos susceptæ, ad nutum voluntatis illius temperatæ, nec naturam divinam, sed solum humanam attingentes (a).

Eodem sensu tum ipse tum reliqui patres negant aut ullum metum aut mortis dolorem Christum sensitisse aut de morte contristatum; de metu enim, dolore aut perturbatione loquuntur, quæ in Christum dominantur, aut invitum nolentemque possent commovere (b).

II. Obj. Saltem intelligi nequit quomodo ejusmodi affectiones tristitiæ et tædii quoad animam, doloris quoad corpus naturales potuerint in Christo esse, cujus anima visione beatifica ob unionem hypostaticam fruebatur ex qua profluebat gaudium quo vel ipsius corpus perfundebar. Tristitia enim aut dolor eum gaudio beatifico simul naturali ratione componi nequeunt, ut ex comprehensoribus patet, qui miseri esse non possunt. Si igitur Christus tum in anima, tum in corpore passus est, non conditione naturæ sed præter naturam seu per miraculum talia ipsum fuisse perperum dicendum est. Ergo.

R. Cum Verbum humanam naturam una cum insita naturali infirmitate in eum finem assumpserit ut pateretur ac moreretur, ita attemperavit gaudium quod ex visione beatifica profluebat ut non impediret affectiones proprias humanæ naturæ. Utrumque enim certum est tum Christi animam visione beatifica ab ejus creatione donatam esse, tum humanis affectionibus metus, tristitiæ ac tædii obnoxiam fuisse, ut et Christi corpus doloribus affectum ex naturali infirmitate et conditione: reliquum proinde est ut hæc componantur per divinam dispensationem juxta exposita (c). Nec omitendum gaudium et tristitiam cum ex diverso objecto et motivo oriuntur, prout in Christo oriebantur, optime inter se consistere posse in uno eodemque individuo (d). Neque propterea obstat exemplum comprehensorum; etenim ipsis in termino constitutis nulla subesse potest tristitiæ aut doloris affectio, Christus autem simul fuit viator. Sed de his consulantur scholastici (e).

(a) Cf. P. Constant in præf. ad novam a se curatam ejusdem s. P. editionem a n. 98. ad n. 160. seu tota §. III. ubi nihil desiderandum reliquit circa germanam S. Hilarii mentem.

(b) Cf. Petav. l. X. c. V. §. 9. seqq.

(c) Cf. Estium in III. Sent. Dist. XV. §. 4. S. Augustinus l. II. de Peccat. merit. C. XXIV. n. 48. « Quia in eo (Christo), inquit, erat similitudo carnis peccati, mutationes ætatum perpeti voluit ab ipsa exorsus infantia, ut ad mortem videatur etiam senescendo illa caro pervenire potuisse, nisi juvenis fuisset occisus. Quæ tamen mors in carne peccati inobedientiæ debita reddiitur, in similitudine autem carnis peccati obedientiæ voluntate suscepta est. » Cf. etiam Catech. rom. p. I. art. IV. n. 2.

(d) Cf. Suarez in III. P. s. Th. disp. XXXVIII. sect. 2.

(e) Cf. Platellum S. J. Synopsis totius cursus theol. P. IV. n. 288. seqq.

PERRONE. I.

PROPOSITIO II. — *Christus Dominus de Spiritu Sancto conceptus est atque ex Maria Virgine salva ipsius integritate natus.*

Propositio hæc est de fide, ut omnia fidei nostræ symbola expresse tradunt; sic in symbolo apostolico de Christo dicitur « qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine ». Eadem habent symbola nicænum et constantinopolitanum.

Cum vero admirabilem ac supernaturalem hanc Christi Jesu conceptionem ac nativitatem duæ hostium classes adorantur, Judæi scilicet et hæretici, et ex recentioribus rationalistæ nonnullique biblici protestantes ut præmisimus, ad eos propterea refellendos ejus generis argumentis uti debemus quibus omnes æque perstringamus. Ex utroque propterea Fœdere atque ex constanti antiquorum Judæorum et Christianorum traditione, tum ex critica et exegesi argumenta promere cogimur ad rem nostram confirmandam.

Celebre est vaticinium quod Isaias VII. 14. edidit cum Achaz rex Juda propositum sibi a propheta signum rejecit de imminente liberatione Jerusalem a Rasin rege Syriæ et Phæce rege Israel eam obsidentibus dicens: « Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum: Ecce Virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel ». Ejusmodi autem oraculum de Virgine concipiente et pariente Spiritus Sancti operante virtute interpretatus est s. Mathæus I. 22. seqq. ubi cum retulisset supernaturalem B. Virginis conceptionem addidit: Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur quod dictum est a Domino per prophetam dicentem: Ecce Virgo in utero habebit, et pariet filium: et vocabitur nomen ejus Emmanuel: quod est interpretatum Nobiscum Deus ». Ad hoc ipsum oraculum manifeste alludit Angelus B. Virginem alloquens Luc. I. 31. iisdem enim pene verbis utitur quibus Isaias. Exploratum igitur est apud christianos tum vaticinium Isaiæ ad Christi conceptionem ac nativitatem pertinere, tum de virgine matre esse intelligendum.

Sed præterea adversus Judæos et rationalistas, patet Mathæum ac Lucam secutos esse verum Isaiæ sensum ac receptam veteris synagogæ interpretationem 1. ex eo quod messiana explicatio jam coævis propheta ipsius fuerit communis: etenim Michææ V. 2. 3. tum illud « Parturiens pariet » tum « Egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis » supponunt jam Messiaë nativitatem absque viri opera, Michæas enim ostendit divinam Messiaë originem. Isaias vero mirum ejus nativitatis modum. 2. Ex ipso Isaiæ proposito, vocibus et contextu; propositum enim Isaiæ erat dare, seu exhibere signum certum et extraordinarium promissæ liberationis, exhibet autem ejusmodi signum in extraordinaria Messiaë nativitate ex virgine, quæ hoc ipso quod futura esset ex progenie David, ostendebat eam non fore per illam obsidionem extirpandam: utitur autem voce *הרבה* cum articulo indicans se loqui de re jam cognita dicens: « Ecce virgo illa concipiet et pariet »; promittit vo-

(Trente-trois.)

